

คำอนุโมทนาและปาฐกถาธรรม ของท่านพุทธทาส เนื่องในพิธีเปิดห้องพุทธทาส หอสมุด มอ.ปัตตานี

ท่านสาธุชนผู้มาประชุมร่วมกันอยู่ ณ สถานที่นี้ อาตมาขอแสดงความยินดีและขอบใจ อนุโมทนาในการกระทำนี้...ดังต่อไปนี้... โลกสมัยปัจจุบันนี้กำลังจะวินาศ เพราะความเห็นแก่ตัว คอมมิวนิสต์ ก็เห็นแก่ตัว นายทุนก็เห็นแก่ตัว ที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ที่ไม่ใช่ นายทุน ก็เห็นแก่ตัว จึงเป็นโลกของความเห็นแก่ตัว เมื่อเห็นแก่ตัวแล้วมันก็ต้องมีปัญหา เป็นอยู่คนเดียวก็นอนไม่หลับเอง เนื่องไปถึงผู้อื่นก็เบียดเบียนรังแก ทำลายล้าง แย่งชิงต่อสู้กันไป และเมื่อมันรุนแรง รุนแรง มากเข้ามันก็จะทำให้โลกวินาศเลย ไม่มีใครได้ประโยชน์อะไร เพราะโลกมันวินาศ

สิ่งที่ช่วยเหลือได้ไม่มีอะไร นอกจากธรรมที่ทำลายความเห็นแก่ตัว จึงขอแสดงความรู้สึกรองอนุโมทนา ยินดีที่ว่า ที่นี้ได้เปิดกิจการเผยแผ่ธรรมะ เผยแผ่ธรรมะให้จริงจังกว้างขวางออกไปกว่าที่แล้วมา ขออนุโมทนายินดีในส่วนนี้ เมื่อธรรมะแผ่ออกไป ก็จะกำจัดความเห็นแก่ตัวได้ ทุกศาสนามุ่งกำจัดความเห็นแก่ตัวทั้งนั้น ไปดูให้ดีเถอะ แต่คนมันไม่ถ้อ แล้วมันก็ไปเบียดเบียนกัน แม้นศาสนาเดียว

กัน มันยังเบียดเบียนกันอย่างใหญ่โตเพราะมันไม่ถ้อ ถ้ามันถือศาสนาเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระศาสนามันทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะ ทุกศาสนาสอนให้เห็นแก่ความถูกต้อง เห็นแก่ผู้อื่น หรือไม่เห็นแก่ตัว พุทธศาสนาเราเข้าไปไกลกว่านั้นอีกคือสอนว่า "ไม่มีตัว" ไม่มีตัวแล้วมันจะเห็นแก่ตัวได้อย่างไร

ฉะนั้นขอให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความไม่มีตัว ว้างจากตัวนี้ละให้มากเถิด ไม่ใช่ให้ฆ่าตัวตาย ไม่ต้องตาย ไม่ต้องทำลายชีวิตร่างกาย อะไรก็ไม่มีตัวเพราะ "ไม่มีความยึดมั่นถือมั่นว่า "ตัว" เห็นอยู่อย่างถูกต้องตามความเป็นจริงว่า "มันเป็นธรรมชาติที่ปรุงแต่งกันไป เปลี่ยนแปลงกันไป" จึงเรียกว่า เป็นสัตว์ เป็นคน เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นอะไร นี่มันเป็นธรรมชาติที่ปรุงแต่ง ธรรมชาติเดิมแท้เป็นจิตล้วน ๆ สิ่งแวดล้อมมันทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดอย่างนั้นอย่างนี้ไปในทางที่จะให้เกิดทุกข์ก็มี ไปในทางให้ดับทุกข์ก็มี จิตใจเหมือนละมีการปรุงแต่งจนกลายเป็นพระพุทเจ้าไปได้ ยังเป็นสามัญสัตว์อยู่ก็ได้ เป็นสามัญสัตว์ที่โง่เขลาล้าลากับสัตว์เดรัจฉานก็

ได้ จิตเดิม ๆ นั้นเป็นอย่างเดียวกัน ถ้ามีอะไรมาปรุงแต่ง มันก็เปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นจึงเกิดบุคคลต่างกัน เกิดบุคคลอันธพาลขึ้นก็มี เกิดบัณฑิตขึ้นก็มี มันก็เลยปะทะกันนะ มีความเห็นที่ขัดแย้งกันก็เลยรบราฆ่าฟันกัน ยื้อแย่งกันครอบครอง โดยเฉพาะครอบครองโลกนี้ละมันก็ได้ต่อต้าน ต่อสู้กันอย่างใหญ่หลวง ขอให้พิจารณาดูให้ดีเถอะว่าเวลานี้เขาได้สร้างสมอาวุธมหาประลัยนิวเคลียร์กันขึ้นมามากมายเท่าไรแล้ว มากมายเท่าไรแล้ว ไปดูเอาเองเถิด ได้ยินว่าสร้างกันขึ้นมามากพอที่จะทำลายโลกนี้ให้หมดเกลี้ยงไปสักสิบครั้งสิบหนโน้น ไม่ใช่เพียงหนเดียว นี่อำนาจความเห็นแก่ตัว ถ้าไม่เห็นแก่ตัว มันก็ไม่ทำอย่างนั้น ถ้ารู้ว่า ไม่ใช่เป็นตัว เป็นแต่เพียงธรรมชาติ ธรรมดา มันปรุงแต่งกันขึ้นมากระทำเพียงเพื่อให้อยู่รอดได้ก็ดีแล้ว ให้อยู่รอดได้อยู่อย่างไม่มี ความทุกข์ มีแต่ความสงบเย็นก็ยิ่งดีที่สุด

ไม่มีอะไรจะดีไปกว่าความเป็นอยู่ด้วยชีวิตที่สงบเย็น มีความหมายแห่งนิพพาน เย็นเพราะมีศีล ก็เย็นได้ในระดับหนึ่ง ในระดับต้น

เย็นเพราะมีสมาธิก็เย็นสูงยิ่งขึ้นไป ถ้าเย็นด้วยปัญญาหรือด้วยวิปัสสนาก็เย็นถึงที่สุด เย็นในส่วนจิตส่วนวิญญาณเล็กซึ่งถึงที่สุด ขอให้สังเกตดูให้ดีว่า มันมีอยู่หลายระดับอย่างนี้มีศีลก็เย็นไปตามแบบคนมีศีล มีสมาธิก็เย็นไปตามแบบคนมีสมาธิ มีปัญญาวิปัสสนา มีญาณ มีอะไรก็เย็นไปตามแบบคนมีวิปัสสนา เมื่อวิปัสสนาเป็นไปถึงที่สุด ก็จะมองเห็นสิ่งทั้งปวงโอ้อว้าเป็นเพียงเครื่องปรุงแต่งหรือการปรุงแต่ง หรือถูกปรุงแต่งไปตามธรรมชาติ เพราะมันมีการปรุงแต่ง มีเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่ง มันก็ไม่เที่ยง เพราะว่าปัจจัยนั้นมันไม่เที่ยง มันก็เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ก็เห็นว่าโอ้มันมีแต่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง ที่นี้ก็ต้องต่ออยู่กับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง มันจึงเกิดอาการที่เรียกว่า เป็นทุกข์ เป็นทุกข์คือเป็นได้ยาก อยู่ได้ยาก หรือเป็นทุกข์ในความที่มันไม่มีใครจะต่อต้านได้ การเปลี่ยนแปลงหรือความเป็นทุกข์นี้ มันก็เป็นไปอย่างที่ไม่มีการต่อต้านได้ จึงเรียกว่าไม่มีตัวตนอะไรที่เป็นสาระ มันมีแต่สิ่งที่ต้องเป็นไปตามความเปลี่ยนแปลงหรือความเป็นทุกข์ไม่อาจจะดำรงตัวไว้ได้ อย่างที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลง “นี่เห็นอนิจจัง เห็นทุกขัง เป็นอนัตตา” อย่างนี้จึงจะรู้ว่า ให้มันเป็นธรรมชาติเป็นธรรมดา เป็นอยู่อย่างนี้เอง ตามธรรมดาก็เป็นอยู่อย่างนี้ ก็ธรรมชาติมันเป็นของธรรมดาอย่างนี้เอง นี่ปัญหาที่เห็นสูงขึ้นมา สูงขึ้นมาถึงขนาดนี้แล้วก็เห็นโอ้มันมีกฎของธรรมชาติบังคับอยู่ มันก็ต้องเป็นไปตามกฎ

ของธรรมชาติ

เนื้อ หนึ่ง ร่างกาย ชีวิตจิตใจ เป็นธรรมชาติ มีกฎของธรรมชาติ บังคับอยู่อย่างนี้เรียกว่า “เห็นธรรมัญญูจิตตา” การตั้งอยู่ตามธรรมดา ธรรมนิยามตา คือความที่ต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาตินั้นก็เลยเห็นโอ้มีแต่ความเป็นไปตามกฎ เป็นไปตามกฎ เป็นไปตามกฎ มีสิ่งนี้เป็นปัจจัยสิ่งนี้จึงมี สิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น-มันมีสิ่งนี้เป็นปัจจัย สิ่งนี้ก็ไม่เมื่อสิ่งนี้ไม่เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงไม่เกิดขึ้นเนื่องกันอยู่อย่างนี้เรียกว่า “เห็นอิทัปปัจจยตา” เห็นหนักเข้า ๆ โอ้มันว่างที่สุด ว่างจากความต้านทาน ว่างจากตัวตน มีแต่สิ่งแว้งคว้างตามกฎของธรรมชาติเรียกว่า “เห็นสุญญตา” ในที่สุดก็จะเห็นว่ามันเป็นอย่างนี้มันเป็นอย่างนี้ไม่ว่าอะไรอะไรมันก็ล้วนแต่เป็นอย่างนี้ นี้เรียกว่า “เห็นตถัตตา” เป็นเช่นนั้นเอง มันก็เลยเป็นเช่นนั้นเองไปหมดตามแบบของตนของตน พระพุทธเจ้าก็เช่นนั้นเองตามแบบของพระพุทธเจ้า สามัญญสัตว์ ความทุกข์ก็เช่นนั้นเองตามแบบของความทุกข์ ความไม่มีทุกข์ก็เช่นนั้นเองตามแบบของความไม่มีทุกข์

จะเห็นได้ว่ามันล้วนแต่เป็นไปตามกฎ มีอาการดังกล่าแล้วที่ไม่เที่ยงเป็นอนิจจตา เป็นทุกข์ทนยากอยู่เสมอเรียกว่า ทุกขตา ไม่มีตัวตนต้านทานเรียกว่า อนัตตตา ความที่ต้องเป็นไปตามธรรมดาอยู่อย่างนี้ไม่เป็นอย่างอื่นไปได้เรียกว่า ธรรมัญญูจิตตา ก็ตั้งอยู่ตามธรรมชาติ ตามธรรมดา มีกฎบังคับอยู่อย่างนี้เรียกว่า ธรรมนิยามตา

เห็นมันว่างจากตัวตนก็คือเห็นสุญญตา ต่อไปอีกยิ่งว่าง ว่าง ว่าง จากตัวตนจนเห็นว่า โอ้มันก็เป็นเรื่องของธรรมชาติไม่มีตัวตนอันคงที่แน่นอนถาวรที่ไหน มันก็เห็นตถัตตา เช่นนั้นเอง

ในที่สุดก็เห็นสิ่งที่สำคัญที่สุดว่า อดัมยตา มันเป็นภาวะที่ไม่ควรจะอาศัยกับมัน มันเป็นภาวะที่ไม่ควรยึดมันถือมันกับมันอีกต่อไป จึงสลัดสิ่งทั้งหลายทั้งปวง แม้จะสูงสุดขึ้นมาถึงขนาดนี้แล้ว มันก็สลัดออกไป เอาให้มันเป็นสิ่งของโลก เป็นเรื่องของภพ ไม่เป็นเรื่องของความทุกข์ เราต้องการอยู่เหนือความทุกข์ไปสู่โลกุตระ นี้ความรู้สึกที่เป็นอดัมยตาเป็นอย่างนี้ มันหาไม่พบในปทานุกรม แม้ในปทานุกรมบาลีที่มีชื่อเสียงก็ไม่มีคำนี้ทั้งที่มันมีอยู่ในพระไตรปิฎกจะเป็นเพราะเขาไม่รู้อาณาเขยิบหรือเขาไม่กล้าเอามาเขียน

อดัมยตา ความที่อาศัยกันไม่ได้อีกต่อไปแล้ววีย์ ภูไม่เอาอีก มึงอีกต่อไปแล้ววีย์ ความรู้สึกแท้จริงเป็นอย่างนี้ ไม่เอาอะไรอีกต่อไป แล้วก็โลก โลก หรือภพ ภพ ชาติชาตินี้ไม่เอาแล้วสิ้นสุดกันที่ นี่จิตใจก็จะขึ้นไปอยู่เหนือภพ เหนือชาติ ไม่มีความทุกข์อีกต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เอากับตนชนิดไหนอีกต่อไป ไม่เอากับตัวกู ไม่เอากับของกูชนิดไหนอีกต่อไป นี้เรียกว่าขึ้นจากโลกความรู้สึกอันนี้เป็นจุดเปลี่ยนจากโลกไปสู่โลกุตระ ขอให้ได้มีความรู้สึกอย่างนี้เถิด ก็จะไม่เห็นแก่ตัว จะไม่เห็นแก่ตัวกูของกู จะไม่เกิดกิเลส